

37 URTEAN ERBESTERATUAK

Nazi-fazista-falangista indarrak bat eginda, Sanjurjo, Mola eta Franko Gudalburuak, bata bestearen ostean Franko bakarrik geraturarte, agintari eukezala España'ko Errepublikaren aurka asaldari-matxinadaz eraso-aldia asi ebenean jo-muga arduratsuen España'ko Iparraldean izan eben.

Industri-langintza aztun audienetariakoaren mamina Bilbo izanez, onen aurka etozen erasotailleok eta al bait ariñen jabetu gura eben.

Ementxe, Bilbo'n, aldi onen ez asko aurretik, sortu zan gure Jaurlaritzan.

Bere iturburu ta seaska goresgarria, babeslien odolaz gizandi bat lez koroituta, agertu jakun. Babesliak Euzkadi'ren Meka ta gaztelu zana zainduteko alegindu bear ziran, ta orretarako ipuiñezkoa ta entzutentsua zan burdin garriko bat egin eutsoen Bilbo uriri.

Baiña alperrik.

Gizadiko mamutzar Hitler'ek Franko'ri laguntza emoten utsaiaiko, beronek guda-egaskintzaz burdin gerrikoa zatitu eban, ta Gernika'n eraikitza, triskantza ta sarrasketa ikaragarria egin.

Bere egazkiñak, Europa osoa ta Ingalaterra ikaraz eta oñazetan ipiñi ebezanak, emen Euzkadi'n, lenengo ekiñaldietan ebiltzan.

t * *

Franko'ren gudari-taldeak, esan dodanez, alemandar ta italiatarrekin indartu ta lagunduta, Bilbo industrigintza-urira sartzeko zorian egozanean, ta ikusirik asmo ori eukiela ta zemaitzen egozala, uriko agintariak, Agirre Jaunak Euzkadi'ren lenengo lendakariak, gizandi bat lez, danen aurrean jarraibidea emoten ebalan, asmo orreri uts eragitea buru ratu jaken, erriarteke legeen arauz. Ez bakarrik ainbeste ume babesbagearena, baita be beste, probintzietik karliste ta Jelkidekin ona Bilbo'ra etorten ziranena lges etozan uri andira batzuk Franko'ren erasoagaitik, beste batzuk Asturias'ko komunistak etozala-ta, euren erriak itzi bearrez. Auxe jaso jakon On Aureliano'ri: Abadiño'ko Parrokitik Bilbora'ra urten bear izan eban.

* * *

Bilbo gerran egoan-eta ganera, jentez beterik. Olan zelan bizi uri onetan? Ezta ezelan beez. Ainbat umekin erbesteratu bear izan eben ugari elduak be.

Oraintsu irasi da orduan erbesteratu ziranen alkartea.

Onein lendakaritzat Arrien Aita Pasiotarra aukeratu dabe, beronek Erbesteratuen edestia idatzi ebalako.

Neuk be orain, abade bateri Bilbo'tik urteteen, mutiko txikarra zala jazoa laburkiro esango dot emen.

Manterola'tar Gabirel euskal idazle ospetsua da. Bere idazki ugaritsuak izenpetzen ebazan bere izen ta abizenaren lenengo izkiakin: Ga-ma.

Abade entzutentsu onek erbesteraturik ala umeen laguntza egiteko urten bear izan ete eban? Ala gauza biakaitik? Ez nago jakitun gai onetzaz. Au bai ba-dakit: Ingalaterrara joan zala, ta an beste Euzkaldun Abade askori jazoz jakon lez, lenengotan ez zan begiramenez onartua izan gorri-komunistakaz bat egin ebelako.

Geroago, euren jardunbide, buru ukatze, ta biotz ona ikusi eta Jesukristo'ren oñordeko lez mundu onetan agertzen ziralako ontzat artzen eben euraik egiten eben abade-lana, ta dedu ta itzalez begiratzen eutsoen.

Manterola jauna Ingalaterratik Euzkadi'ra etorrita gero, bein edo birritan berba egin eban nigaz.

Niri ez iñostan zelan ibilli zan neuk be ez neuntsan itandu-eta; esan dodana jakin dot irakurri dodalako edo Aita Arrien'ek esan deustalako.

Baiña Manterola jaunak ni Pasiotarra nazala ta ingeles izkuntza nenkiala zeozer jakiñik, esan eustan:

—Badakizu Aita Domingo Barbieri Italia'ko Pasiotarra Ingalaterran bizi zana ezaguna zana, ta beronek Kardenal Nevman argitsua Eleiza katolikuengana erakarri ebana?

—Ezdot jakingo ba... Pasiotarren Irasle Kurutze'tar Paulo'ren amesa orixe izan zan: bere ikasle lekaideak bialdu "Santuen Ugarte" Ingalaterra'ra ta ango biztanleak, bizikeraz ta irakatsiagaz Eleiza katolikuan sartuerazo. Aita Domingo Barbieri egokitu zan orretarako. Eldu zan Ingalaterra'ra ta Protestante eta Anglikano artean asi ta ekin eban onbide osoan eta apostolokuntza gustiz eragilea nekaldiz, biotz beroz eta Jesukristo'ganako maitasunez beterik.

—Ori bai egia da, Aita Letona. An danak santu bat lez miresten eben. Oraindik gizaldi lauren edo erdi ostean gogoratzen dabe ta bere irakatsiak onartzen dabez, bere bizikerea eta esaten ebazan gauzak egokiak ziralako. Eta agiri da ez dagoala apostolokuntza oberik norberaren egikera ta. Jokabidea baiño. Orain be buruan dauke esaten utsela: "sinismen barik ezin zeruratu zaitekeze". Esakun au esan edo mintzatzen eban eraz, ingles-entzulen entzumenean esango baleutse lez izaten zan: arpegi barik ezin zeinkie bizarrik kendu. Inglesen mintzaera latindarrentzat ain gatxa egiten da. Alan da guztiz be, Aita Domingo Barbieri onak sinistarazi ta biotzez ikaritzen ebazan.

* * *

Esan neike beste garrantzidun jazoriko bat ume erbesteratuai dagokiena.

Nik emen aitatuiko dodan gaiaz orduan izan umea zana, Errusia'n edo erri onen uriburua Mosku'n talde artcan egona, Bilbotar mutikotxua zan.

Santa Marina'n ikusi neban ta beragaz berba egin, ni ango osasunezko tokiaren Kapellau ordezkarri izan nintzanean, orain ogci edo ogetabost urte dirala.

Soviet Alkartuak ondo artu ebazan bera ta beragaz joiazan beste mutikotxuak. Asi ta ezi, baita ogibide ederra cmon be: Osagille-ogibidea. Ogibide au bete eta maisukiro, ta zintzotasunez erabilten eban Santa Marina'n. Emon az emoten eutsen eziketea Jaungoikobakoena-zan.

Batera bazkaldu genduan egun baten, ausartu nintzan berari itanduten Jaungoikorik ete egoan. Aren gogorape-nik ete eukan, Goiko Jaunaren laguntza ta babesaren bearrrik sentitzen ete eban...

Zintzotasun osoaz autortu eustan: lagun barik, bakarrean egoten zanean, orixe jazoten jakola ziur ta egiz.

Aldi atan, orain ogeita biren bat urte, ume erbesteratuia izan zanetik ta Mosku'ra eldu izan ezkerotik, aberrirra etorrikoa izan zan; osagille agerkai dirdiradunaz Santa Marina'n lan egiten eban. Gizon ona zanez, alegintzen zan barrukn Hei artezak entzun ta jarraitzen, ondasun guztien Emoilleak Fedearen doaia, emoitiz balioz gaiñekoa emon utsala onezkero uste dogu.